

רע"פ 2861/24 - נופר רום נגד מדינת ישראל, לי נסרת פטדי מלילי

בית המשפט העליון

רע"פ 2861/24

לפני: כבוד השופט ח' כבוב

המבקשת: נופר רום

נגד

המשיבות: 1. מדינת ישראל
2. לי נסרת פטדי מלילי

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו מיום 20.02.2024 בע"פ 60507-12-22 שניתן על ידי כבוד השופטים ש' יניב, י' טופף ו-ש' זמיר

בשם המבקשת: עו"ד פרופ' יניב ואקי; עו"ד גיל פרידמן; עו"ד שניר כלימי

החלטה

לפניי בקשה למתן רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כבוד השופטים ש' יניב, י' טופף ו-ש' זמיר) בע"פ 60507-12-22 מיום 20.02.2024, בגדרו נדחה ערעור המבקשת על הכרעת דינו של בית משפט השלום בתל אביב (כבוד השופט א' קורנהאוזר) בת"פ 17131-12-19 מיום 17.11.2022.

העובדות הצריכות לעניין

1. ביום 05.12.2019 הוגש כתב אישום המייחס למבקשת עבירה של איסור התעללות בבעלי חיים לפי סעיף 2(א) לחוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), התשנ"ד-1994 (להלן בהתאמה: העבירה או עבירת התעללות בבעלי חיים; החוק או חוק צער בעלי חיים).

2. כעולה מנספחי הבקשה שלפניי, ביום 17.07.2019 נתקלה המבקשת בשני כלבים מגזע צ'יוואווה בחצר ציבורית בתל אביב. הכלבים שוטטו במקום ללא זמם, ללא קולר ומבלי שבעליהם היו בסביבה. בשלב מסוים, הכלבים

עמוד 1

התקרבו לעבר המבקשת, נבחו כלפיה וחרחרו. בעקבות צעקות וצרחות מצד המבקשת עזבו הכלבים את המקום. בהמשך, הרימה המבקשת אבנים מהקרקע, והלכה אל קצה שביל סמוך. הכלבים עמדו בקצה האחר של השביל ופתחו בריצה לעבר המבקשת. בשלב זה עמדה המבקשת במקומה, והניפה את האבנים בידה. בשלב בו אחד הכלבים התקרב למרחק של כמטר עד שני מטרים ממנה, השליכה המבקשת אבן שפגעה בראשו, ולאחר מכן זרקה אבן נוספת לעבר הכלב האחר, שלא פגעה בו. כתוצאה מפגיעת האבן בכלב, נגרמו לו שברים בגולגולת, הצטברות אוויר ודימום פנימי, והוא נכנס לסמי-קומה. יוער כי חלקו השני של המקרה תועד, רובו ככולו, על-ידי מצלמות אבטחה שהיו בסביבה.

3. לאחר שמיעת עדויות מטעם ההגנה, בית משפט השלום דחה את גרסת המבקשת, לפיה הטיחה את האבן לעבר הכלב מתוך תחושת סכנה וחרדה, ומתוך רצון להדוף ניסיון תקיפה. זאת נקבע בהתחשב ב"דרך הפעולה המחושבת בה נקטה הנאשמת בשלב זה: איסוף האבנים הגדולות; הנפת יד יציבה בעת שהכלבים רצים לעברה; המתנה עד להגעת הכלב בסמוך אליה; זריקת האבן על הכלב תוך כיפוף בירכיים; זריקת אבן נוספת לעבר הכלב הנוסף". נקבע כי מעשי המבקשת באים בגדר התאכזרות בבעל חיים והתעללות תוך גרימת סבל וייסורים בלתי מוצדקים שלא לצורך, בהתאם למבחנים שנקבעו בפסיקה (רע"א 1684/96 עמותת "תנו לחיות לחיות" נ' מפעלי נופש חמת גדר בע"מ, פ"ד נא(3) 832 (1997)). בתוך כך, נקבע כי התקיימו יסודות העבירה ובהם יסוד נפשי של מודעות לטיב המעשה - התעללות והתאכזרות בכלב, לקיום הנסיבות ולאפשרות הגרימה לתוצאה; כאב או סבל לחיה כתוצאה מהמעשה; והיעדר צידוק או תכלית למעשה.

4. ביום 24.11.2022 נגזר דינה של המבקשת. לאחר שבית משפט השלום שקל את הפגיעה בערכים המוגנים, נסיבות המקרה והענישה הנוהגת, נקבע מתחם ענישה הנע בין מאסר מותנה ועד למאסר למשך 6 חודשים. בעת גזירת העונש נשקלו נסיבותיה האישיות של המבקשת, ונגזרו עליה מאסר מותנה, ופיצוי למתלוננת בסך 6,000 ש"ח.

5. המבקשת ערערה לבית המשפט המחוזי על הכרעת דינה בלבד, וביום 20.02.2024 נדחה ערעורה. בית משפט קמא הגיע לכלל מסקנה כי לא נפלה טעות בקביעות בית משפט השלום ולא מתעוררת כל הצדקה להתערבות בהכרעת הדין. הודגש, כי השלכת אבן על ראש הכלב ללא כל הצדקה ותכלית, מהווה מעשה של התעללות והתאכזרות, אשר גרמו לכלב כאב, סבל וייסורים, ומכאן הפגם המוסרי החמור שבמעשה. כן נקבע, כי גם אם המבקשת חשה בסכנה מסוימת הרי ש"בחירתה להצטייד מראש באבנים גדולות ביחס לגודל הכלבים ולהטיח אבן בכלב תוך תנועת כיפוף ברכיים כדי להיטיב לכוון את השלכת האבן לעברו, כאשר אך קודם לכן הצליחה לטענתה להרחיק ממנה את הכלבים באמצעות צעקות ותנועות גוף מאיימות, מהווה אמצעי בלתי ראוי ובלתי מידתי, הנלמד גם מחומרת החבלה שנגרמה לכלב".

6. מכאן הבקשה שלפניי.

נימוקי בקשת רשות הערעור

7. בתמצית, המבקשת טוענת כי מתעוררת שאלה משפטית עקרונית החורגת מעניינה, בדבר פרשנות המונח התעללות, ותיחום הגדרת העבירה ביחס לתגובה חד פעמית של אדם נגד בעל חיים, מקום בו בעל החיים נהג בתוקפנות כלפיו. נטען, כי הפסיקה עליה הסתמך בית משפט קמא לא מתאימה לנסיבות העניין, משום שעסקינן במקרה ייחודי, בו אדם נקלע לסיטואציה מבהילה וביצע מעשה חד פעמי. כך נטען, שהפסיקה פירשה את המונח 'התעללות' הקבוע בסעיף 368 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), האוסר על התעללות בקטינים וחסרי ישע (להלן: עבירת התעללות בקטין או חסר ישע), ככזה שלרוב מאופיין בסדרה מתמשכת של מעשים או מחדלים, כאשר מעשה בודד ייחשב כהתעללות אם הוכחה אכזריות; הטלת פחד ואימה משמעותיים או השפלה וביזוי בולטים של הקורבן; ומטען ערכי פסול מיוחד.

בעניינה הפרטני של המבקשת נטען, כי תגובתה לא עולה כדי התעללות בבעלי חיים, משום שמדובר במעשה בודד; כי המבקשת חוותה לכל הפחות התנהגות תוקפנית מצד הכלבים; וכי גם אם תגובה הייתה לא ראויה, היא לא נושאת עמה סטיגמה בלתי מוסרית ולא נעשתה ממניעים של השפלה או ביזוי. עוד נטען, כי הטלת אחריות פלילית על המבקשת בעבירת התעללות, הנושאת עמה תווית מוסרית שלילית, מהווה פגיעה חמורה בתחושת הצדק וההגינות ועולה כדי אי צדק חמור.

יתר על כן, הועלו גם טענות 'ערעוריות'. כך נטען, כי לא התקיימו בעניינה של המבקשת יסודות העבירה, תוך שהמבקשת חזרה על הגרסה שהשמיעה בפני בתי משפט דלמטה. בנוסף, הובאה פסיקה במסגרתה הורשעו נאשמים בעבירה, המלמדים לשיטתה כי לא הורשע נאשם במקרה הדומה בתיאורו העובדתי לעניינה של המבקשת, ובכך יש ללמד כי בתי המשפט לא קשרו את המונח התעללות לאירוע ספונטני שבו אדם בוחר להתגונן מפני בעל חיים המאיים עליו.

דין והכרעה

8. לאחר עיון, מצאתי כי דין הבקשה להידחות.

9. כלל נקוט הוא בידנו כי רשות ערעור ב'גלגול שלישי' שמורה למקרים חריגים, בהם מתעוררת שאלה משפטית עקרונית החורגת מעניינם של הצדדים, או כאשר מתעורר חשש לעיוות דין או אי צדק חמור (ראו למשל: רע"פ 2190/24 אלקועאין נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (25.03.2024)). מקרה זה לא בא בקהל אותם מקרים חריגים, מהטעמים שיפורטו להלן.

10. ייאמר מיד, כי טענת המבקשת בכל הנוגע לכך שחוותה התנהגות תוקפנית מצד הכלבים, מבקשת לסתור ממצאי עובדה ומהימנות שנקבעו על-ידי הערכאה הדיונית, שדחתה את גרסתה זו. קביעות אלו אף עמדו במבחן ערכאת הערעור. הלכה היא כי אין זו דרכה של ערכאת הערעור להתערב בממצאי עובדה ומהימנות, לא כל שכן כאשר מדובר ב'גלגול שלישי' (ראו למשל: רע"פ 1421/24 יפרח נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (11.04.2024)). ענייננו לא מצדיק סטייה מכלל זה.

11. גם בטענות בדבר הרשעה בעבירה של התעללות בבעלי חיים בגין מעשה בודד לא מצאתי שאלה עקרונית המצדיקה היעדרות לבקשת רשות הערעור. זאת מכיוון שענייננו, בעיקרו של דבר, ביישום הדין הקיים על נסיבות המקרה הפרטני. יתרה מכך, כידוע, אף יישום שגוי של הדין, ואיני סבור כי אלו פני הדברים במקרה זה, לא מצדיק, כשלעצמו וללא עיוות דין או אי צדק חמור, מתן רשות לערער ב'גלגול שלישי' (רע"פ 1685/24 חמדה נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (17.03.2024)). אסביר טעמי בתמצית.

12. כאמור, בבקשה שלפניי המבקשת מנסה להיבנות מהמבחנים שנקבעו בפסיקה לעניין עבירת התעללות בקטין או חסר ישע, לפי סעיף 368 לחוק העונשין, שלשוננו: "העושה בקטין או בחסר ישע מעשה התעללות גופנית, נפשית או מינית [...]". בפסיקה נקבע לעניין זה, כי כדי להבחין בין עבירת התקיפה בחוק העונשין, לבין עבירת ההתעללות הגופנית בקטין או חסר ישע, יש לבחון האם מדובר בסדרה מתמשכת של מעשים או מחדלים, כך ש"הצטברות המעשים (או המחדלים) והתמשכותם על פני זמן, הם שיביאו לדרגת חומרה ולאכזריות, להשפלה ולביזוי או להטלת אימה שיקימו התעללות" (ע"פ 4596/98 פלונית נ' מדינת ישראל פ"ד נד(1) 145, 169 (2000) (להלן: עניין פלונית); וכן ע"פ 4698/06 פלוני נ' מדינת ישראל (24.09.2007)). עם זאת, כבר נקבע כי גם מעשה (או מחדל) חד-פעמי יכול לגבש את יסודות העבירה, אך "כדי שהפעלת כוח חד-פעמית תיחשב התעללות פיזית, עליה למלא דרישה שתייחד אותה מתקיפה" (עניין פלונית, בעמוד 170). בהקשר אחרון זה אף נקבע, כי בדרך כלל מעשה כאמור יאופיין באכזריות, בהטלת פחד ואימה משמעותיים או השפלה וביזוי בולטים של הקורבן, או בפוטנציאל פגיעה חמור במיוחד

(שם).

יובהר, כי המבחנים שנקבעו בעניין פלונית, נועדו על מנת להבחין בין עבירת התקיפה לעבירת ההתעללות שבחוק העונשין. מנגד, חוק צער בעלי חיים לא קבע עבירה נפרדת שעניינה 'תקיפה גרידא' [במאמר מוסגר ומבלי לטעת בכך מסמרות, יצוין, כי משום כך הובעה בספרות עמדה לפיה: "מבחינת מדיניות, מונח ההתעללות חייב להיות רחב ממקבילו בחוק העונשין, משום שזו לא התעללות או תקיפה; זו התעללות אוכלוס. אין פה שאלה של דיוק בתווית, אין פה סקאלה של חומרה. יש פה שאלה של הכל או כלום, צדק או עוול" (להרחבה ראו: אסף הרדוף "התעללות ראווה? בין צער בעלי חיים לעונג האדם" דין ודברים י' 141, 192 (2017)].

13. ברם, על פני הדברים והגם שמדובר במיעוט מכלל כתבי האישום וההרשעות, ומבלי לבצע היקש בין שתי עבירות ההתעללות - ישנם מקרים בהם הורשעו נאשמים בעבירת התעללות בבעלי חיים, כאשר לא היה מדובר בסדרה מתמשכת של מעשים או מחדלים (ראו למשל: רע"פ 7148/11 עומר נ' מדינת ישראל (05.01.2012); ע"פ 7938/11 פלוני נ' מדינת ישראל (16.07.2012); ע"פ (מחוזי חיפה) 2627-07 אדרי נ' מדינת ישראל (03.01.2008); עפ"ג (מחוזי ב"ש) 25094-03-20 מדינת ישראל נ' בשארי (03.06.2020)); ועל כן, טענותיה של המבקשת בהקשר זה מוקשות. לא זו אף זו, בשים לב לקביעות העובדתיות במקרה זה, בדבר "דרך הפעולה המחושבת בה נקטה [המבקשת] בשלב זה: איסוף האבנים הגדולות; הנפת יד יציבה בעת שהכלבים רצים לעברה; המתנה עד להגעת הכלב בסמוך אליה; זריקת האבן על הכלב תוך כיפוף בירכיים; זריקת אבן נוספת לעבר הכלב הנוסף", סבורני כי מעשיה נכנסים בגדרי העבירה בה היא הורשעה. בהתאם, גם לא מצאתי ממש בטענה לפיה הרשעת המבקשת נושאת עמה תווית מוסרית שלילית באופן שמעורר אי צדק.

14. סוף דבר: בקשת רשות הערעור נדחית בזאת.

ניתנה היום, י"ז בסיון התשפ"ד (23.6.2024).

שׁוֹפֵט